

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FÉLSÉG'
 ENGEDELMÉVEL,

○●○○○○○●○

Nro 25.

Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
 28-dik napján 1797-dik Esztendőben.

Hadi Környülállások.

Mártz. 21-dikénni költt *Lájbachi* Tudósítások szerént; tizenöt ezer főből álló segítség érkezett a' Rajnától az nap éjtszakáján a' *Károly* 'Fő-Hertzeg' Olasz-Országi seregéhez; huszonötezeren; pedig leg-feljebb is három napok alatt valának ugyan onnét érkezendők.

B b

Klagenfurtból nem egéfsz bizonyossággal írtak Mártz. 20 dikán, hogy Karinthiának *Pontafeli* paszizusánn által tört egy Fr. tsoport.

Az Olasz-Országi Levelek tele vagnak a' sok zenebonák' hírével, melyek a' Frantziák által most utólszor el foglalt Urbino, Fossombrone, Assisi, S. Vito, Morró, Jesi, Macerata, Civita-nuova, Monte S. Elpidio Városokban ütötték ki magokat. Eleinten tsak kevés Frantzia és Cispadanus (az az Bonóniai, Ferrárai, Regio és Modénabéli) Olasz Katonaságot küldöttek ellenek a' Frantzia Generálisok: de mivel azokat tsak hamar le öldösték az el-keseredett Olasz Lakosok, azután nagy számmal kezdtek ellenek jönni a' Frantziák. A' *Monte S. Elpidio*-béliek leg-tüzesebben viselték magokat: mert mi-mekutánna már sok Frantzia és Cispadanus Katonákat a' más Világra küldtek volna, a' *Rusca* Frantzia Generális által vezéreltetett sereggel is szembe mertek állani.

A' Ravennai, Riminiai, Sinigagliai és Anconai Kikötőhelyekben sok olyan hajókat készítenek a' Fr. ák, melyekkel az Ádriai tengeren lehessen rabolni.

A' Páduson - innét lévő Olasz Respublika, ismét Gyűlést tartott Modénában, és Mártzius' első napján ki hirdette a' Kon-

stitútziót, mely most, az ideigvaló Elöljáróknak, annakutánna a' Nép' közönséges Gyűléseinek eleikbe fog terjesztetni. Tíz Osztályjai (Departmánjai) vagynak ezen Közönséges - Társaságnak, melyeknek főhelyeik: Massa, Castelnuovo, Paullo, Vergato, Reggio, Modena, Cento, Bologna, Ferrára, 's Imola. A' Direktórium lakó helyévé, Bologna (Bonónia) rendeltett, mint Középpontja a' többeknek. A' Konstitútzió, majma a' Frantziának.

Napkeleti-Indiából, vígasztaló hírek érkeztek a' zenebona' tsendésedése eránt Angliába.

Az Angliai Bankó Igazgatóinak, nem azért parantsolta a' Király, a' kész-pénzzel való fizetésnek meg-szüntetését, mint ha a' Bankó meg-tsökkent volna: mivel annak virágzó állapotja felől magok tettek bizonyoságot Febr. 27 dikénn az Igazgatók; hanem az említett Kir. rendelésnek oka a' volt, mivel a' mint híre futamodott Angliában, hogy a' Valliai partokra Fr. ak szállottak ki: mindjárt meg-ijjedtek az olyan Lakosok, kiknek summájok vagyon a' Bankóban, 's ki kívánták onnét a' magok részét, még pedig kész-pénzül. A' Parlamentomban, buzgott az Anti-Ministériális Felekezet: de tsak az állott meg, vokosok' többsége által; a' mit a' Ministerek

akartak, kik magok, és a' leg-nagyobb tekintetű Londoni Házak között igen sokan, nem különben a' leg-tehetősebb Bankierek és Kalmárok is kötelezték egyfelmind magokat, hogy ők az Angliai Bankó tzedulákat kész pénz gyanánt el veszik: a' midőn, mindjárt 52 procentóra hágott fel az Ország' Kaszsjája Obligatzióinak be-tse, ötvenről, melyre, Febr. 25-dikénn, szállott vólt le.

Az újabb *Hágai* Tudósítások szerént, a' *Bataviai* Hajóssereg ki készült indulni *Texel* alól, *Brest* felé, hogy az ott lévő Fr. Hajóssereggel magát egyesítse.

Az Anglusok által meg-verettetett Spanyol Hajóssereg is, a' *Bresti* Kikötőhely-be szándékozott: de a' meg-verettetése után visszátért e' *Cadix* alá, vagy tovább is folytatta útját a' *Bresti* Kikötőhely felé? még nem tudatik. Azonközben Lord *Bridport* Anglus Admirális, 15 líneai hajókkal és 4 Fregátokkal ki indult a' *Portsmouthi* Kikötőhelyből; nem különben tengerre szállott *Colpoys* Angl. Admirális is oly tés-lal, hogy izemmel tartsak a' Frantzia Hajóssereget, 's annak, a' Spanyol Hajóssereggel való egyesülését meg-gátolják. — *Carthagena* alól indult vólt ki Febr. 1-ső napján a' meg-verettetett Sp. Hajóssereg, *Cordova* Admirális' kormányozása alatt,

27 lineai hajókkal, 11 Fregátokkal, 6 Corvettel, 's 1 Brigantinnal; és 2 Bata-lion Svájtzer-gárdákkal, 's két Svájtzer Regementekkel: hanem annakátna egy-néhány napokig a' Cádixi Kikötőhelyben tartózkodott. Ágyúinak száma, 980-al haladta meg az Anglus Hajóssereg ágyúinak számát. A' leg-nagyobb hajója — Santissima Trinidad nevezetű — 130 ágyús volt. Már az is meg-adta magát az Anglusoknak, hanem éppen midőn ezek által akarták venni, akkor érkeztek öt más Sp. hajók segítségére, 's azok el vitték.

A' *Dünkircheni* Frantzia partok előtt sok Anglus könnyű szerű hajók járkálnak fel 's alá, melyek mihelyest észre-veszik, hogy a' *Dünkircheni* Kikötőhelyből Hajóssereg száll ki: azonnal tartoznak jelentést tenni *Portsmouthba*: onnét pedig Telegráf által 5 minutum alatt hírt lehet adni Londonba: valamint onnét vizont parantsolatot lehet küldeni annyi idő alatt, a' Telegráf által *Portsmouthba*.

A' Párisi utolsó Öfszeesküvéshez tartozott, a' mint írják, az is, mely *Meduana* (Maïenne) Városában tudódott ki. Ezen Meduánai öfszeesküvésről, következő Előadást közöl a' Bétsi Udvari Újságnak 25-dik Mártziusi Darabja: *Chauveau* nevezetű Ember Rekrutákat szedett 18-dik

Lajos' számára, 's fel-fogadott a' többek között két Gránátérosokat is: de a' kik Őtet annakutánna eladták, és azt is mondták felőle, hogy a' mint Ő maga megvallotta Nékiek, az ő Emberei voltak, kik a' *Bresti* Posztiliont ki-rablották a' minapábann. Körül vétetvén a' *Chauveau*' szállása, sok Leveleket találtak nála, 's azon kívül 6 zatskó pénzt, melyet Ő a' közönséges postáktól vett el, 2 záslót li-liomokkal ki-varrva 's egyéb efféléket. A' *Lavali* Criminális Törvényszéknek adódott által meg-íeltetés végett.

Elegyes Tudósítások.

Párisban, százkilentz-Újságok jönnek ki, melyek közzül nyóltznak, a' Földművelés és Kereskedés a' tárgya; kettőnek, a' Catholica Religió; kettőnek a' közönséges tanítás; kettőnek a' Törvényi és Orvosi Tudomány; 19-nek, egyéb tudományok, a' Literátura, és a' Mesterségek; 's 76-nek az Igazgatás és Törvényhozás.

A' Frantzia Törvényhozó Gyűlésben esendő változás napja, Első Prairial, mely a' mi Kalendáriumunk szerént, 20-dik Május. Az nap, fog a' Törvényhozó Gyűlésnek egy része ki lépni, és új Tagokkal fel-váltatni, nem Jún. 20-dikánn, mint némely előbbeni Fr. Tudósítások írták volt. A' változó és magános életre menendő

Tagok' számának előadásábann se' egyeznek meg a' Tudósítások. Némelyek szerént t. i. 166-an lépnek ki a' Gyűlés' Iffjabbik Tanátstsából, 's 77-en az öregebbikből; mások szerént pedig annyin, a' mennyinek mi írtuk a' múltt postán. Ezek a' Tagok, kiknek a' Gyűlésből való ki-lépése, sors által határozódott meg Mártz. 5-dikénn, fele részét teszik a' Gyűlés' azon Tagjainak, kik már az előbbi Gyűlésnek, az úgy nevezett Conventzióknak is Tagjai vóltak.

A' benn-maradó fél rész közzül, legnevezetesebbek, az *Ötszázak' Tanátstsában*: Sieyès, Tallien, Thibeauveau, Gregoire, Merlin de Thionville, Henri-Larivière, Montmaïou, Bailleul, Bentabolle, Chénier, Eochasseriaux (az Iffjabbik), Garancoulon, Hardy, Pemartin, Portiez de l' Oise, Saladin, Villetard, Prieur de la Cote d'or, Phil. Delville, Jean Debry, Delahaye, Doulcet, Druhle, Duboys-Dubay, Charles Duval, Enguerran, Coupé des côtes du Nord, Pons de Verdun, Lamarque, Ponlain, Precy. — *Az Öregek' Tanátstsábann*: Poulitier, Mollevault, Rabaud-Pomier; Rovère, Ysabeau, Legendre, Bréard, Dussaulx, Kervelegan, Lacombe-St.-Michel, Girot-Pouzol, Lomont, Lindet, Lebreton.

Ezekről hallgat a' *Quotidienne*; hanem a' változó Félnek némely részéről igen kéméltlenül ítéel. Szavai, a' melyek közé nagyon szöve említett kemény ítéeltétele ezek: „Ganganelli azt mondotta, hogy az Isteni Gondviselés igazgatja Fr. Országot. Valóságos igazság, melynek új bizonyosságait látjuk mindennap. Inkább köszönhetjük az Ist. Gondviselésnek, mint a' Kormányfőnek' gondoskodásának, hogy elértek 15-dik Ventose-t (Márcz. 5-dik napját, melyen a' Törvényhozó Gyűlésből ki lépő Tagoknak el vált a' sorsok), és hogy el fogjuk érni Első Germinált (Márcz. 21-dikét, mely, az új Tagok' választatásának kezdő napja). Köszönhetjük ezen Gondviselésnek, hogy meg-menekedtünk némely Gonofztévőktől (scélérats), kiket emberséges emberek fognak fel-váltani. Erössen hiszszük, hogy Másokat választanak a' Departmánokban (Közönséges-Társaság' Ofztáljaiban). “

Milyen Személyeket kívánna a' *Quotidienne* Írója, Törvényhozó Gyűlés' Tagjainak: elő-adja másutt szatirizáló irónia által, melybe koránt sem azt, a' mit mond, hanem éppen az ellenkezőt kell érteni. — Minekutánna el beszélté, hogy tsupán a' tántzra látszik most minden esze kedve lenni a' Fr. Népnak: így folytatja tovább beszédét: „Örömmel nézem — *úgymond*

— hogy ez a tántzra való vonszódás igen kellemetes tehetséget szül a' Fr. Népbenn, a' Germináli válaftásokhoz, melyhez képest mutatok a' Közértelemnek egy nagy tálentomú embert, a' ki meg-érdemli, hogy 'Törvényhozó-Gyűlés' Tagjává válaftassék, a' ki eránt talán nem vólt eddig válaftzó-szándékkal a' Publikum. Ertem *Vestris* Polgárt. Úgy gondolom, hogy mostani hajlandóságinkhoz képest, gyönyörűbb Képviselelők nem lehet nekünk, mint ez a' fő Tántzos, ki, végetlenül többet használ példája által mint *Louvet* Polgár, a' ki igen gyakran tesz hamis lépéseket, 's szüntelen téteti vélünk az eséseket. Óhajtanám általjában, hogy minden jó Tántzosaink Tagjaivá válaftatnának, a' Nemzet' képét viselő Gyűlésnek. Ezek Törvényhozó Kontratántzot kezdenek, a' melynél örömmel fizetnénk a' Muzsikusokat, 's magunk is hozzá állanánk, 's szemléltetnénk a' Világgal egy kis Ballétot — 25 millió Emberek' Ballétotskáját.

A' *Sequana* vizéről neveztetett Respublika - Olztály, melyben vagyon Páris, el kezdte már ki adni közönséges Jelentésben Azoknak neveiket, kiket a' Törvényhozó Gyűlés' Tagjaivá való válaftatásra cándidált, minéműek p. o. Pichegrü, Bougainville (Admirális, ki a' Világ körül tett útazásairól, és több rendbéli Munkái-

ról esmérletes, és most egy Hajóssereg-
osztály Vezérévé neveztetett a' Direktó-
roriumtól), Bourgoine, Talleyrand-Pe-
rigord, Semonville, Fleurieu, Monneron,
Laharpe, Emery, Röderer, a' két Lacre-
telle, Montesquieu, Desmeuniers, Quatre
mere 's a' t.

A' Direktóriumból is fog egy Tag ki
lépni. Annak helyébe, a' Basíleai Követ-
tet *Barthelémyt* rebesgetik.

Orosz Birodalombéli Tudósítások: —
A' Pétersburgi Levelek is bizonyítják a'
mit már egynehány napokkal ez előtt írtak
Berlinből, hogy t. i. az Orosz Korona'
Örököse, 's az Ötstse, oda fognak a'
Moskai koronázás után mindjárt utazni,
az ott tartandó Katonai gyakorlásoknak
meg-látására. — Hogy Feldmarschall Gróf
*Suwarow*tól minden Komendánságot el-
vett a' Tsászár: ennek azt az okát írja a'
Pétersburgi Udvari Újság: mivel *Suwarow*
oly jelentést tett a' Tsászárnak maga felől:
hogy nem lévén most had, nintsen is ő
nékie semmi dolga. Gróf *Subow* Generá-
lis, nyugodalomra kéredzett, míg helyre
állíthatja meg-romlott egészségét. Meg-
nyerte a' mit kért; hanem míg nem fog
szolgálni: nem jár ki a' fizetése. Hat Ge-
nerálmájorok; 15 Brigadérosok; 29 Ober-
sterek; 5 Oberslieutenántok; és 2 Májo-

rok botsáttattak el újra a' szolgálatból. *Potemkin* és *Dávidovits* Obersterek is az el botsáttattak között valók. Kiköltözött Fr. Hertzeg *Polignac'* Fiait, fel vette a' Néh. Tsászárné magához Katonai szolgálatba, de *Pál* Tsászár el botsátotta őket, mivel még Gyermekek. — Valamint a' Katonai: szintén úgy a' Polgári Tifztségekbenn is esnek nem kevés változások. A' 28-dik Februáriusi Udvari Újság említi, *Mjaetlew* Belső-Tanátsosnak, *Glebow* valóságos Státus-Tanátsosnak, *Arsenjew* Wolhyniai Vice Gubernátornak, 's más 3 Gubernátoroknak el botsáttatását: ellenben *Schemjaekin* Fő-Inspectornak Státus-Tanátsossá lett neveztetését abból a' tekintetből, mivel híven szolgált a' Néh. 3-dik *Péter* Tsászárt. — Első *Péter* Tsászár, a' Státus legfőbb Tifzti-Székeihez Nemes Ifjatskákat adott, hogy e' Nevendékek, gyermeksegtől fogva formáltassanak a' nagy hivatalokra. Ezen szokást újra fel-állította most *Pál* Tsászár, ki-vévén tsupán a' Hadi és Tengeri dolgokra ügyelő Cancellariákat, melyekhez nem botsáttat gyakorlás végett Nevendékeket, hanem minden egyéb Fő Dikasztériomokhoz fel vétetnek már 12 esztendőskorokban, a' szép reménységű jeles Ifjatskák. (Így nevelt Néhai II-dik *Leopold* Királyunk is, még *Toskánai* Nagy-Hertzeg korában, egy Anglus Hajós-Kapi-

tány' árváját gyermekségétől fogva a' maga Kabinétjában, 's vette is hasznát jó idején. Mostani jó Fejedelmünk alatt is, egy igen érdemes Tagja ez az Úr a' Ts. K. Kabinétnek, kinek Ő Felségek mind ketten, a' magok magános Bibliothékaiknak gondviselését is által adták egészíz bizodalommal.)

Magyar - Ország.

A' Királyi Helytartó-Tanátsnál Secretáriusokká lettek: Protocollistából, *Seres László Úr*; 's Concipistákból, *Babóthy József* és *Petrótzky Zsigmond Urak*. A' Protocollistaságot, *Orbán Úr* nyerte el, ki az Illyriai Udvari Cancelláriánál Protocoll-Adjunctusságot viselt.

Pestenn, négy ezer Köz-katona ingek' varrására buzdált önnön magától, a' Szép Nem.

A' *Pétervárad*i és *Újvidéki* idej bor-nak mostani el adása meg-tiltatott, mivelhogy a' Doktorok által egészségtelennek találtatott. Ha áll, és jobban meg-érik: el múlik az ártalma.

Az *Ó-Grád*iskai Komendáns *Jeney* Generális Úr meg-halálozott.

Kis-Kanisáról érkezett hozzánk az itt következő Tudósítás:

Mely szomorú gyászos Fátum éré ezen Ns *Torontál* Vármegyének egygyik Ma-

gazinális Commissáriussát *Gerstner* Jakabot leg-szebb virágzó idejében. Ő a Megyebéli *N. Sz. Miklós* nevű Mező-Városból, a' hol fiáziója vőlt, egy más jó Barát-Társával Vármegye Esküttjével a' leg-közelebb lévő erdőben vadászatra ki ment. Az Eskütt tőle egynehány lépésekkel az erdőben eltávozván, Ő magánosan némely tsavargó Oláhokat meg lát, 's meg átlásra, és lak-helyeknek meg-nevezésére tinfzolta, úgy hogy a' Vadász-társaság is hal-lotta. Az Oláhok nem engedelmeskedtek: azért utánnok lött. Akkor Azok meg fordulván, őtet oldalban közel a' szívéhez úgy meg-löttek, hogy a' golyóbis a' másik oldalán jött ki, 's még az után tsá-kánnal főbe is verték. Az Eskütt hallván a' kétfzeri lövést, és az utolsó jaj-dulását a' Commissáriusnak ezen szókkal: *Jaj Istenem oda vagyok*, egyebet nem gondolhatott a' Vadász-társán meg-történtt szerentsétlenségnél: leg-ottan tehát az erdőből ki-fzaladt 's a' Városba visszafert a' szomorú hírel, a' honnét mindjárt ki mentek az agyon-lövettetettnek testéert, 's azt már hidegen találván, a' Városba el hozták, egyszersmind hevenyében ezer emberből álló persecutió rendeltetett, 's a' szomszéd Vármegyéknek is ezen szomorú hír tudtokra adattatott, kik hasonló kézséggel keresték a' gonosztévőket: de máj

napig se' akadhattak reájok. Azt lehet tudálni, hogy a' Bunyikok, semmiét a' puskáján kívül, el nem vitték a' Néh. Commissáriusnak, holott egynehány arany és óra is vólt nála.

Ezen Commissárius mintegy 27 esztendő, szép termetű, józan és jámbor ember vólt. 8 eszt. től fogva viselte hivatalját ezen Ns Vármegyének egézfiz meg elégedésére ditséretesen. Egy szép fiatal Feleséget hagyott Özvegyen maga után.

Béts.

Az itt vólt Szárdíniai Követ Gr. *Castellafieri*, parantsolatot vett mintegy 5 napja, hogy sietve hagyva el *Bétsét*, a' minthogy el is hagyá a' múltt éjtszaka.— A' Fr. Erőszak kényszeríti a' Szárdíniai Királyt egynehány ezer Katonák' adására.

Károly Fő-Hertzeg' személye eránt, Fővezéri nagy érdemeiért viselő háládatos tiszteletjeket, az ált. is kívánták meg-bizonyítani némely Fő-Méltóságok, hogy 51,350 forintból álló summát tettek öfzfze; 's ajánlottak a' Fő-Hertzegnek oly kéréssel, hogy méltóztassék belöle Ö Kir. Fő-Hertzogsége, a' maga fő vezérlése alatt meg-sebesedett Tiszteket, 's az ellenség előtt el hüllott Altiszteknék és Közembereknek Özvegyeiket jó szívű tetfzése tze-

rént segíteni. Ezen summának öfzsze-szedésében hathatós eszközök voltak *Eszterterházy* és *Paar* Hertzegek. Ugyan tsak Gen. *Eszterházy* Miklós Ő Hertzege volt az Általadó is, a' ki személy szerént meg-jelent az Olasz-Országi Seregünk' fő-quártéljában. *Károly* Fő-Hertzeg, Mártz. 16-dikán *Basseriánó*ból költ Írásában, szíves ki-fejezésekkel köszönte meg, a' hozzá való bizodalomnak ily hazafiúi mód-ra lett ki-nyilatkoztatását. — Magyar-Országi Prímás Hg *Battyáni* Ő Eminentziája, tiz ezer forintot adott az említett summába; Hg *Eszterházy* 4 ezret, a' Felesége 5 százat, 's az Özvegy *Eszterházy* Hertzegné is annyit; Özvegy Gróf *Pálffy* Jánosné a' Fiai képében 2 ezret; Özvegy Hg *Grassalkovits*né ezret; Gróf *Pálfi* Károly 5 százat; Gróf *Károlyi* József 5 százat; Gr. *Battyáni* Tódor 5 százat; Gróf *Erdödy* József 5 százat, Özvegy Gr. *Károlyiné* 3 százat; Gróf *Zichy* 250-t; Gróf *Battyáni* Ferentz 250-t; Gróf *Teleky* Sámuel 250-t 's a' t.

József Fő-Hertzeg Palatínusunkat nem akadályoztatja többé leg-kissebbnyire is a' betegség, a' Rajnai sereghez való útazásbann:

Gallitziára nézve, egy különös Cancellaria fog *Bétsbenn* fel-állíttatni.

Katonai feljebb emeltetésck.

Generálmajorokká méltóztatott nevezni Ő Felsége: a' *Huff* Reg.éből, *Beust*; Nádasdyéből, *Salisch*; a' Szavoja Drago-nyosok között *Döller*; a' 2-dik Pattantyús Reg. ből *Roos*; Erdödy Huszárjai között *Piatsek*; 's Jellachich Reg.éből *Wolf* — Oberster Urakat; és egy Öttsét *Bellegarde* F. M. L. nak Marki *Bellegard*-ot.

Tudósítás.

Huszonnyóltz esztendei tapasztalás bizonyítja, hogy az úgy nevezett *Lucernai* (Helvétziai) lóhere-mag, mely Magyar-Országban természetök, valóságos eredeti jósággal bír. Ezen hasznos magot lehet kapni: *Pesten* *Waygand* Úrnál, és *Gampel* Úrnál a' *Zöld Kofzorúnál* *Kígyó-Útfzábann*; *Pozsonbann*, *Zechmeister*; *Debretzenbenn* *Auer*; *Weszprémbenn* *Fehér*; *Nagy-Váradon* *Hoffmann*; *Szarvason* *Békes Vármegyében* *Theschedik* — Úrknál. Ezen meg-nevezett Úrknál lehet kapni a' *Lucernai* Lóhere-maggal való egészsbánás, és annak hasznavétele módjának Előadását is akár magyar akár német nyelvenn két xrért. ;